

Rapport nr. 3/97

Fuglefaunaen i Gjesåssjøen i Åsnes kommune

av Jon Bekken

NB: Dette er et skannet og OCR-behandlet dokument.
Teksten er derfor ikke korrekturlest og rettet.
Det er bildet av teksten som er korrekt, ikke den kopierbare teksten.

FYLKESMANNEN I HEDMARK

Miljøvernavdelingen

Fylkeshuset - 2300 Hamar

Telefon 62 54 40 00 - Telefaks 62 54 45 57 - Telex 21 623

Rapport

Tittel: Fuglefaunaen i Gjesåssjøen i Åsnes kommune	Rapport nr.: 3/1997
	Dato: 06.02.97

Forfatter(e): Jon Bekken	Antall sider: 21
Prosjektansvarlig: Hans Chr. Gjerlaug	ISSN-nr: ISSN 0802-7013
Finansiering:	ISBN-nr: ISBN 82-7555- 066-1

Sammendrag:

Fuglefaunaen i Gjesåssjøen er i 1996 undersøkt ved 11 besøk fra april til oktober. I rapporten er også observasjoner fra andre personer og fra tidligere år tatt med. Tilsammen er det påvist hele 61 arter av våtmarksfugler ved denne næringsrike sjøen. Sannsynligvis er det i Hedmark bare Åkersvika naturreservat ved Hamar som kan måle seg med dette tallet. Totalt er 115 fuglearter registrert ved sjøen og i de nærmeste omgivelser. Hettemåkene setter sitt preg på sjøen. Vanligvis hekker 100-250 par, og i ly av den beskyttelse måkene gir, hekket tidligere opptil 9 par toppdykker, men den synes ikke å hekke her lenger. På 1970-tallet hekket også anslagsvis 5-10 sothønepar. Denne er også blitt fåtallig, men kan muligens hekke enkelte år. Skjeand og knekkand sees jevnlig, og sistnevnte har trolig hekket. Knoppsvane sees årlig, men det er ti år siden siste kjente hekkforsøk. Rørsanger har en forekomst på ca. 10-15 par. Av andre arter knyttet til slike sjøer er dvergdykker, horndykker, taffeland, sivhauk, sivhøne, svarterne, sivsanger og myrsanger påvist.

4 emneord:

Naturreservat, fugler, hekking, Hedmark

Referanse:

Bekken, Jon. 1997. Fuglefaunaen i Gjesåssjøen i Åsnes kommune. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen, rapport nr. 3/97. 21 s.

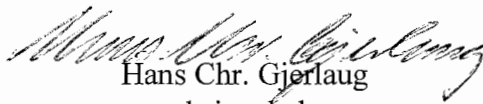
Forord

Gjesåssjøen i Åsnes kommune ble plassert i høyeste prioriteringsgruppe, dvs. i gruppen «Svært verneverdig område av stor betydning i landssammenheng», i forbindelse med arbeidet med en verneplan for våtmarksområder i Hedmark. Arbeidet med opprettelsen av et naturreservat for Gjesåssjøen ble imidlertid utsatt, men ved Miljøverndepartementets vedtak av 17. august 1978 ble det med hjemmel i naturvernloven fastsatt bestemmelser om midlertidig fredning av fuglelivet i og ved sjøen.

På bakgrunn av de store naturfaglige verdiene som er knyttet til Gjesåssjøen, har Direktoratet for naturforvaltning i samråd med Miljøverndepartementet i 1992 bedt fylkesmannen om å utarbeide et forslag til vern av Gjesåssjøen som naturreservat. Fuglefaunaen i og ved sjøen ble relativt grundig undersøkt i 1975 og i 1986. I forbindelse med arbeidet med et reservatforslag for sjøen har det vært behov for å oppdatere kunnskapen om fuglelivet i området.

Denne rapporten omhandler resultatene av undersøkelsene i 1996. Rapporten er utarbeidet av biolog Jon Bekken. Rapporten oppsummerer også resultatene av tidligere års registreringer av fuglelivet, og gir en samlet oversikt over det som er kjent om artsinventaret i og ved Gjesåssjøen.

Hamar, februar 1997

Hans Chr. Gjerlaug
seksjonsleder

Innhold

Forord

Innledning	1
Områdebeskrivelse	2
Metoder og materiale	2
Resultater	4
Artskommentarer	6
Sjøen som hekkeplass	17
Sjøen som rasteplass	18
Viktige delområder	18
Forekomst av truede arter	19
Pattedyr	19
Litteratur	20

Innledning

Fuglefaunaen i Gjesåssjøen ble undersøkt i 1975 i forbindelse med Miljøverndepartementets Landsplan for verneverdige områder/forekomster (Skattum & Sonerud 1975). De besøkte sjøen 9 datoer i perioden 4. mai til 5. oktober. I utkastet til verneplan for våtmarksområder i Hedmark fylke ble sjøen plassert i høyeste prioriteringsgruppe «Svært verneverdig område av stor betydning i landssammenheng» (Fylkesmannen i Hedmark 1978). Opprettelsen av naturreservat ble imidlertid utsatt, men fuglelivet i sjøen og på arealer rundt sjøen i en avstand på 100 m har vært fredet fra 17. august 1978.

I 1986 ble Erling Maartmann engasjert av fylkesmannen til å gjennomføre nye registreringer av sjøens fugleliv. Han besøkte sjøen 16 datoer i perioden 6. mai til 7. november (Maartmann 1987).

Man har etter hvert fått en bra oversikt over de ulike fuglearters forekomst i våtmarker i denne delen av Glommadaldføret. Fra 1968 og utover samlet en gruppe amatørornitologer i Grue inn opplysninger om fuglelivet i kommunen, og ga ut "Fuglefaunaen i Grue" (Sollien et al. 1976). Gardsjøen naturreservat, som ligger vel 25 km sør for Gjesåssjøen er beskrevet av Sollien et al. (1977, 1982). I samme område ligger Rønnåsmyra naturreservat, som er beskrevet av Nesholen et al. (1976), og Evja og Silvatnet, som det foreligger en rapport om (Bekken 1991b). Strandsjøen ca. 15 km sør for Gjesåssjøen ble ornitologisk undersøkt i 1990 (Bekken 1991a). I 1995-96 er Strandsjøen igjen undersøkt av Norsk Ornitologisk Forening, avd. Hedmark (in prep.), med tanke på eventuelle endringer i fuglefaunaen som følge av at det er bygd en ny demning og at vannstanden er hevet.

I 1996 ble Gjesåssjøen besøkt av rapportffatteren 25.4., 20. og 24.5., 12. og 14.6., 4.-5. og 28.7., 23.-24.8., 29.9., 23. og 30.10. Noen av dagene deltok Kjell Isaksen og Hallvard Strøm. I tillegg besøkte medlemmer av Norsk Ornitologisk Forening sjøen 9 andre dager, slik at sjøen er undersøkt tilsammen 22 forskjellige datoer. Dette året la isen la seg ca. 10. november (Ulf Gjems pers. medd.).

Ved en vurdering av de ulike viltforekomster kommer en fort borti begreper som sjeldenhet og truethet. For en vurdering av artenes status på landsbasis er «Truede arter i Norge» (Størkersen 1992) til god hjelp. For en mer detaljert regional vurdering i forhold til fugleartenes utbredelse er «Norsk Fugleatlas» (NOF 1994) et godt hjelpemiddel.

Ulf Gjems takkes for lån av båt, og oppsynsmann Tor Håby takkes for felles kanobefaring. For øvrig takkes alle som har bidratt med sine observasjoner og som er nevnt under avsnittet *Artskommentarer*.

Områdebeskrivelse

Gjesåssjøen er en næringsrik (eutrof) sjø som ligger 176 m o.h. ca. 7 km øst for Glomma i Åsnes kommune i Hedmark, vel 50 km nord for Kongsvinger. Sjøen har en oval form og er 3,5 km lang og 1-2 km bred (Figur 1). Arealet er vel 4.000 dekar. Områdene rundt sjøen er i stor grad dyrket opp. Landskapet mot vest og sørøst er flatt, mens det reiser seg lave åser nord, øst og sør. Naturgeografisk ligger sjøen i "De sørlig boreale, kuperte områdene", underregion 28 b "Områdene innenfor Hälsinge-Gästrike-kysten i Bergslagen og Midt-Värmland til Glåmdalen med omkringliggende skoger" (Nordisk Ministerråd 1983). Denne regionen har forholdsvis liten utbredelse her i landet, den omfatter partiene fra søndre del av Mjøsa østover til svenskegrensa, samt Eidskog og deler av indre Akershus.

Sjøen har godt utviklede vegetasjonsbelter langs land, noen steder 100-200 m brede. Både takrør, sjøsivaks og elvesnelle danner tette bestand. Vegetasjon og flora ved sjøen er beskrevet av Wold (1986), og en ny registrering er foretatt i 1996 (Wold, in prep.).

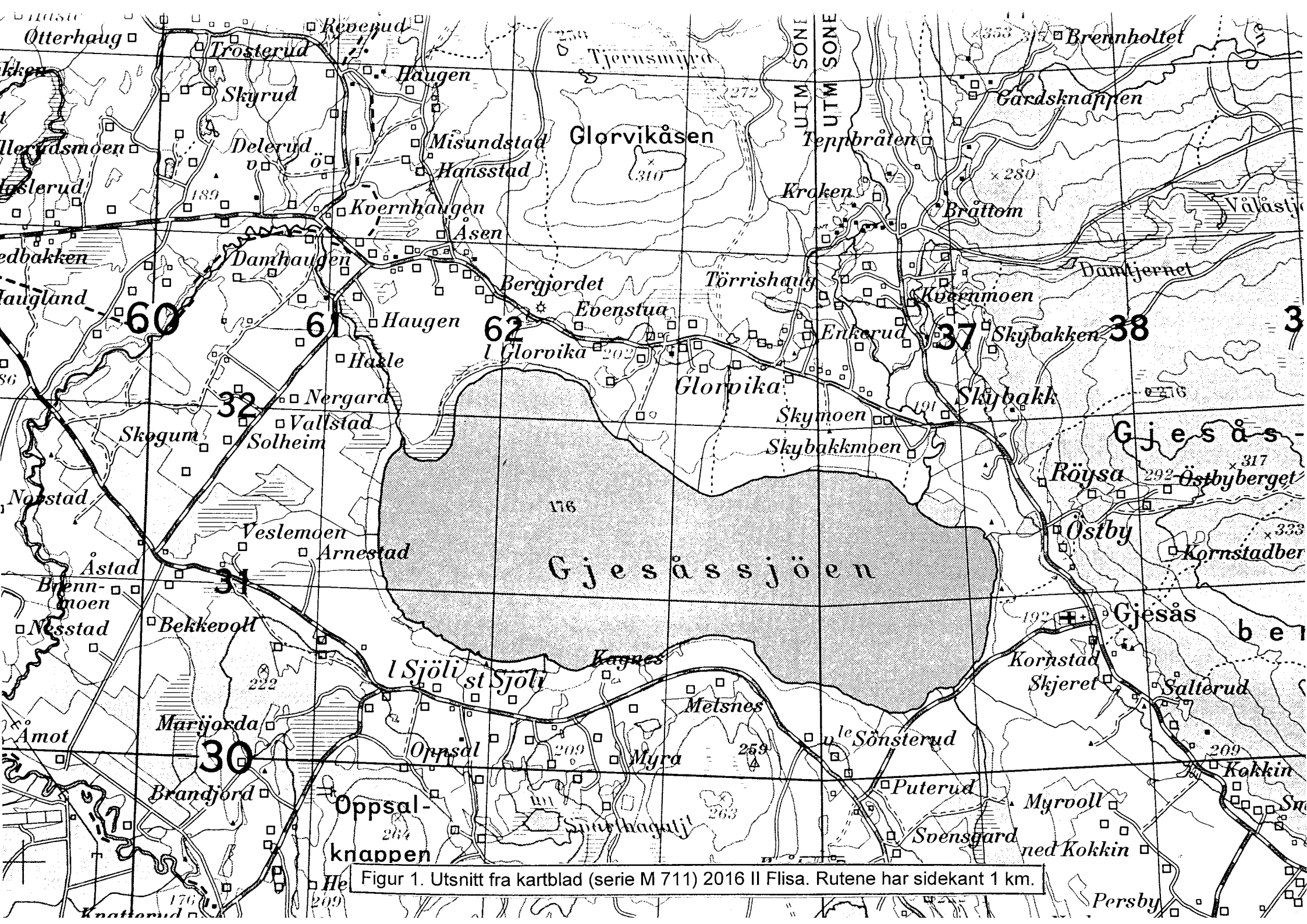
Sjøen ble senket med 60 cm i 1966, ved utgraving og utretting av utløpet. Selv om arealene rundt sjøen har vært dyrket opp i lang tid, er eutrofieringen av relativt ny dato. Langt inn i vårt århundre var sjøen omkranset av sandstrender som var populære badeplasser for lokalbefolkningen. Etter senkingen har eutrofieringen naturlig nok skutt fart (Skattum & Sonerud 1975). Sjøen har en holme i sørvest, her omtalt som «Øya». Denne ble dannet da sjøen ble senket, og etter hvert har det utviklet seg mektige vegetasjonsbelter rundt Øya, og bjørk og *Salix* sp. har vokst opp.

Metoder og materiale

Takseringsmetoder for våtmarksfugler er beskrevet av Haga (1982). Der hvor gode utsiktspunkter finnes, er fjernobservasjon med teleskop en egnet metode. Ved Gjesåssjøen finnes det mange punkter langs veiene på nord-, øst- og sørsida som gir god oversikt over deler av sjøen. Observasjonsforholdene er best tidlig i hekkesesongen, før kantskogen grønnes, og takrør, elvesnelle og sjøsivaks vokser opp.

Gange langs stranda (rundetakseringer) ble i liten grad brukt, fordi oversikten utover vannspeilet oftest er svært begrenset fra land. Mer nyttig er båttakseringer, som ble gjennomført 4.-5. juli og 23.-24. august.

Artsnavn- og rekkefølge følger NOF (1994).

Figur 1. Utsnitt fra kartblad (serie M 711) 2016 II Flisa. Rutene har sidekant 1 km.

Resultater

Tilsammen 115 fuglearter er påvist ved Gjesåssjøen og i de nærmeste omgivelser (Tabell 1). Observasjonsvirksomheten ved sjøen har i det vesentlige vært konsentrert om våtmarksfugler. Derfor er det sannsynlig at lista over f.eks. spurvefugler kan være noe ufullstendig.

Begrepet «våtmarksfugler» kan defineres på ulike vis. I verneplanen for våtmarker (Fylkesmannen i Hedmark 1978) ble ordnede lommer, dykkere, andefugler, tranefugler (inkl. rikser), vade-, måke- og alkefugler regnet med. Dersom vi i tillegg tar med gråhegre, sivhauk, myrhauk, fiskeørn, gulerle, sivsanger, myrsanger, rørsanger, lappspurv og sivspurv, blir det totale antallet som er påvist pr. 1.11.1996 hele 61 arter. Dette er et meget høyt tall, som i Hedmark sannsynligvis bare overgås av Åkersvika naturreservat ved Hamar.

Tabell 1 på neste side viser alle arter som er påvist ved sjøen. Forekomsten av alle våtmarksarter og en del andre er nøyere omtalt i avsnittet «Artskommentarer». Tabell 2 nedenfor gir en oversikt over største antall individer observert av noen våtmarksarter.

Tabell 2. Maksimum antall av noen fuglearter observert ved Gjesåssjøen.

Art	Antall	Dato	Observatør
Storlom	24	040575	E. Skattum, G.A. Sonerud
Toppdykker	16-18	200575	E. Skattum, G.A. Sonerud
Kanadagås	450	031091	Arnfinn Tøråsen
	500	081095	Bård Sigland, m.fl.
Brunnakke	75	010594	Carl Knoff
Krikkand	240-250	050575	E. Skattum, G.A. Sonerud
Stokkand	672+	211086	Erling Maartmann
	700-800	sept. ca. 1992	Per Lian
Toppand	64	090577	Erling Maartmann
Kvinand	50	010594	Carl Knoff
Laksand	309	311096	Tor Håby
Sothøne	12-15	200575	E. Skattum, G.A. Sonerud
Trane	126	060994	Arnfinn Tøråsen
Hettemåke	600+	160594	Tor Håby
Fiskemåke	50	310596	Rune Karlstad

Tabell 1. De 115 fugleartene påvist ved Gjesåssjøen pr. 1.11.1996.

Smålom	Brushane	Måltrost
Storlom	Kvartbekkasin	Rødvingetrost
Dvergdykker	Enkeltbekkasin	Sivsanger
Toppdykker	Småspove	Myrsanger
Horndykker	Storspove	Rørsanger
Gråhegre	Sotsnipe	Tornsanger
Knoppsvane	Rødstilk	Hagesanger
Sangsvane	Gluttsnipe	Munk
Kortnebbgås	Skogsnipe	Løvsanger
Grågås	Grønnstilk	Fuglekonge
Kanadagås	Strandsnipe	Svarthvit fluesn.
Brunnakke	Hettemåke	Stjertmeis
Krikkand	Fiskemåke	Løvmeis
Stokkand	Sildemåke	Granmeis
Stjertand	Gråmåke	Blåmeis
Knekkand	Makrellterne	Kjøttmeis
Skjeand	Rødnebbterne	Spettmeis
Taffeland	Svartterne	Varsler
Toppand	Skogdue	Nøtteskrike
Bergand	Ringdue	Skjære
Havelle	Kattugle	Kaie
Svartand	Tårnseiler	Kråke
Kvinand	Grønnspett	Stær
Lappfiskand	Svartspett	Gråspurv
Siland	Flaggspett	Pilfink
Laksand	Sanglerke	Bokfink
Sivhauk	Sandsvale	Bjørkefink
Myrhauk	Låvesvale	Grønnfink
Hønehauk	Taksvale	Grønnsisik
Spurvehauk	Heipiplerke	Gråsisik
Fiskeørn	Gulerle	Korsnebb sp.
Sivhøne	Linerle	Rosenfink
Sothøne	Gjerdsmett	Dompap
Trane	Jernspurv	Lappspurv
Tjeld	Rødstrupe	Gulspurv
Sandlo	Blåstrupe	Hortulan
Heilo	Buskskvett	Sivspurv
Vipe	Steinskvett	
Myrsnipe	Gråtrost	

Artskommentarer

Observatører:

BA	Bruno Ansethmoen	CK	Carl Knoff
JB	Jon Bekken	FR	Finn Rønning
SD	Svein Dale	AT	Arnfinn Tøråsen
TH	Tor Håby	TV	Trond Voldmo
KJ	Kjell Morten Jekteberg	EØ	Egil Østby
RK	Rune Karlstad		

Når ikke annet er angitt, er 1996-observasjoner gjort av JB.

Våtmarksfugler

Smålom En sjelden gjest i sjøen: Enkeltind. 5.10.1975 (Skattum & Sonerud 1975) og 5.5.1991 (CK).

Storlom I hvert fall enkelte år raster et tjuetalls individer i sjøen i første halvdel av mai. 1975: Hele 24 ind. sett 4.5., dagen etter 15-18 ind. Den 20. mai ble det bare sett 2, og så var arten borte til 5.10., da ble 12 ind. observert (Skattum & Sonerud 1975). 1977: 19 ind. 9.5. (Maartmann 1977). 1986: 19 ind. 10.5., og 6 ind. 18.9. De øvrige telledagene ble det observert maks. 3 ind (Maartmann 1987). 1988: Minst 5 ind. 15.5. (KJ). 1991: 3 ind. 5.5. (CK). 1994: 12 ind. 1.5. (CK), 4 ind. 28.5. og 10 «lom» 6.9. (AT). 1996: Bare små antall sett i 1996: 3 ind. 12.5. (EØ, TV, m.fl.), 4 ind. 24.5., 5 ind. 6.6. (SD).

Dvergdykker Bare én observasjon er kjent: Et ind. sett 3-4 dager fra 10.5.1976 (BA, Bekken 1978).

Toppdykker Dette er noe av en karakterart for sjøen, men antallet har avtatt fra 1975 til 1986 og igjen til 1996. 1973: Et par observert hele sommeren (BA; Skattum & Sonerud 1975). 1974: 2 par hekket vellykket (BA; Skattum & Sonerud 1975). 1975: Det ble sett opptil 16-18 ind. Det var 8 territorielle par, hvorav minst 7 hekket. Seks reir ble funnet på Øya og ett lå ved bekkeutløpet i nordvest. Det siste paret hadde fast tilhold i østenden, uten at hekking ble påvist. Hettmåkekolonien på Øya ble plyndret av guttunger, og samtidig ble trolig dykkerreirene her ødelagt. Det ble ikke sett unger noe sted i sjøen. Arten ble ikke sett 18.7. og 6.9., men den 5.10. ble 8 ind. sett, muligens fugler på trekk (Skattum & Sonerud 1975). 1976: BA fant 9 reir med egg (Bekken 1978). 1977: Maartmann (1977) observerte 3 ind. 4.5. og 10 ind. 9.5. BA fant også dette året 9 reir med egg (Bekken 1978). 1981: 6-10 ind. 9.5. ved Øya (JB, m.fl.).

1982: Den 30.5. ble 8 ind. observert noenlunde jevnt fordelt over hele sjøen, et reir med 2 egg funnet (RK).

1983: Den 26.6. ble det sett 7-10 par, ett av dem muligens med en unge. Den 12.6. ble et reir funnet i hettemåkekoloni (Torger K. Hagen, FR; Maartmann 1987).

1984: Den 20.5. 7 ind. og den 31.5. 8 ind. observert noenlunde jevnt fordelt over hele sjøen (RK). Et par med to unger 11.7. (FR; Maartmann 1987).

1986: Vanligvis ble ikke mer enn 3-4 ind. sett, maksimum antall var 5-7 den 13.5. Sannsynligvis fikk to par fram unger, voksne fugler med én unge ble sett to forskjellige steder den 8.7., det er likevel teoretisk mulig at disse var de samme. Den 29.7. og 5.9. ble det bare sett én ungfugl. Ved Øya ble det med ett unntak ikke sett flere enn to ind., fugler ble ellers sett vest og nordvest i sjøen. I østre halvdel var det få observasjoner (Maartmann 1987).

1988: Minimum 4 par observert 15.5. (KJ).

1989: 1 engstelig ind. 28.5. ved Øya, muligens med rugende make. Ingen toppdykkere sett andre steder i sjøen (CK).

1990: 6 par observert 6.5. (CK).

1993: 1 ind. 22.5. (AT).

1994: 2 ind. 13., 16. og 18.5. (RK, TH), og 1 ind. 21.8. (TH).

1996: Et par ved Øya fra 12.5. (EØ, TV, m.fl.) til 12.6., uten tydelig hekkeatferd. Den 24.5. var også et tredje ind. til stede her.

Horndykker 1975: 1 ind. 5.5. (Skattum & Sonerud 1975).
 1977: 1 ind. 9.5. (Maartmann 1977).
 1981: 1 ind. ved Øya 9.5. (JB, m.fl.).

Gråhegre

1975: Enkeltind. 18.7. og 6.9., og 4 ind. 5.10. (Skattum & Sonerud 1975).
 1986: Enkeltind. 22.6. (JB) og 18.9. (Maartmann 1987).
 1996: Flokk på 6 ind. i flukt mot øst langs nordbredden 5.7.

Knoppsvane Svaner har holdt til ved sjøen fra ca. 1965. Hekkeforsøk er kjent fra 1981-84 og 1986. Bare i 1982 var hekkingen vellykket, da vokste trolig to unger opp.
 Ca. 1965-74: Et par holdt til ved sjøen, ifølge lokalbefolkningen (Skattum & Sonerud 1975).
 1975: 1 par 4.-20.5. (Skattum & Sonerud 1975).
 1981: Dette er det første året hekkeforsøk er kjent. To par forsøkte å hekke, men ingen unger ble klekt. Ved det ene reiret ble det funnet eggrester (AT; Knoff 1991).
 1982: 4 voksne, 2 av dem med reir (6 egg) midt på nordsida av sjøen 30.5. Det andre paret hadde også et hekkeforsøk, lenger vest på nordsida av sjøen (RK). Den 22.6. hadde paret 5 små unger (FR; Maartmann 1987). Ifølge Østlendingen 19.8. ble det altså klekt 5 unger, og antallet var etter hvert redusert til to. Ifølge avisa holdt fuglene seg gjerne i sivet på østsiden av sjøen.
 1983: Et par hadde reir med 4 egg 12.6. (FR; Knoff 1991).
 1984: Et par med reir med 5 egg 31.5. ved Skyas utløp i nordøst (RK).
 1985: Arten ble ikke påvist hekkende (Knoff 1991).
 1986: 1 par hadde tilhold hele sesongen og gjorde tre hekkeforsøk. De ble sist sett 18.9. Allerede 6.5. lå den ene på reir i utløpsoset. Reiret var borte fire dager senere, enten tatt av isen eller oversvømt. Et nytt reir ble bygd i nærheten, og 20.5. lå fuglen igjen og ruget. Den 8.7. kunne paret igjen observeres ca. 500 m vest for Øya. Den ene fuglen var

i gang med å bygge reir, ved siden av reiret lå en død unge. Flere unger ble ikke sett, verken levende eller døde (Maartmann 1987).

1988: 2 par 15.5. (KJ).

1991-92: Arten ble ikke sett (Knoff & Tøråsen 1992).

1994: 1 par 1.5. (CK), 13., 16. og 18.5. (RK, TH).

1996: 1 par ved utløpet fra 25.4. og utover, sist sett 6.6. (SD).

Sangsvane Viser seg i lite antall, ventelig vil det bli mer å se til denne arten, dersom den blir en fast hekkefugl i Sør-Hedmark.

1988: Tre ungfugler (2K) 15.5. (KJ).

1993: 16 ind. 26.10. (TH).

1994: Seks ind. 1.5. (CK).

1996: 1 ind. 12.5. (EØ), 4 voksne og et par med en unge 23.10., og 6 voksne 30.10.

Grå gjess sees av og til. Noen er bestemt til art (se nedenfor), mens andre ikke lot seg bestemme: 4-5 ind. 20.5.1996 på et jorde like vest for sjøen.

Sædgås/Kortnebbgås 23 ind. på vannet 6.10.1996 (RK).

Kortnebbgås 5 ind. 20.5.1975 vekselvis på vannet og på jorde i nordvest (Skattum & Sonerud 1975).

Grågås Enkeltind. ved iskanten i vestenden 6.5. og beitende på åker i sørøst 10.5.1986 (Maartmann 1987).

Kanadagås Arten ble ikke sett i 1975 (Skattum & Sonerud 1975), mens Maartmann (1987) kun observerte enkeltfugler i østenden av sjøen 6. og 13.5.1986. Etter dette har kanadagåsa blitt en av sjøens karakterfugler, i det minste om høsten:

1991: Ca. 450 ind. 3.10. (AT).

1992: Mer enn 400 ind. 1.10. i sjøen og på jordene rundt (TH).

1994: Minst 30 ind. 1.5. (CK), og 75 ind. 6.9. (AT).

1995: Ca. 80 ind. 2.9. (AT) og 500 ind. 8.10. (Sigland 1995).

1996: 24.8.: 22 ind. i vest, senere en flokk på 8 sannsynligvis nye fugler.

29.9.: 35 ind. nord for Øya.

4.10.: 110 ind. midt utpå sjøen (RK).

6.10.: 205 ind. s.s. (RK).

11.10.: 309 ind. i østre to tredeler av sjøen (EØ, TV, m.fl.).

23.10.: 51 ind. i vest

30.10.: Minst 140 ind. i vest

31.10.: 185 ind. (TH).

Brunnakke Arten sees gjerne i lite antall i mai, sjeldnere på høsttrekk.

1975. 25-30 ind. 4.5. og 15-20 ind. 5.5., 1 ind. 20.5., og igjen 25-30 ind. 5.10. (Skattum & Sonerud 1975).

1977: 2 ind. 9.5. (Maartmann 1977).

1981: 4 par ved Øya 9.5. (JB, m.fl.)

1986: 2 ind. 6.5., 21 ind. 10.5. og 16 ind. 13.5. Én fugl 23.6. (Maartmann 1987).

1991: Minst 10 ind. 5.5. (CK).

1994: 75 ind. 1.5. (CK), 4 ind. 13.5. og 10 ind. 18.5. (RK).

1996: 2 hanner 12.5. (EØ, TV, m.fl.), 3 hanner og 2 hunner 20.5. og 4 ind. 6.6. (SD). 2

hunnfargede ind. i øst 23.10.

- Krikkand** Vanlig å se i lite antall, noen år i store flokker på vårtrekk. Hekker i hvert fall enkelte år.
 1975: 155-170 ind. 4.5., og dagen etter 240-250 ind., 3 ind. 20.5., 25-28 ind. 13.-15.6., 3 ind. 18.7., 6 ind. 6.9. og 3-4 ind. 5.10. (Skattum & Sonerud 1975).
 1981: 40-50 ind. i østenden 9.5. (JB, m.fl.).
 1986: 58 ind. 6.5., 47 ind. 10.5., 10 ind. 13.5., senere maks. 5 ind. Minst to unger 8.7. i rørsbogen ca. 500 m vest for Øya (Maartmann 1987).
 1994: 200 ind. 1.5. (CK).
 1996: Bare beskjedne antall observert, maks. ca. 10 ind. fordelt på Øya og utløpsområdet 24.5.
- Stokkand** Vanlig art, sees i størst antall på høsttrekk. Hekker i lite antall.
 1975: 2-15 ind. sett i mai, 22-25 ind. 13.-15.6., 3 ind. 18.7., 12-15 ind. 6.9. og 50-60 ind. 5.10. (Skattum & Sonerud 1975).
 1982: 10 hanner 30.5. (RK).
 1983: Reirfunn 12.6. (FR; Maartmann 1987).
 1985: 300-400 ind. observert i september (PL; Maartmann 1987).
 1986: Fra mai til juli ble maks. 20-35 ind. sett. Den 19.8. ble det notert 136 ind., 265+ ind. 5.9., 200+ ind. 18.9., 381+ ind. 26.9., 672+ ind. 21.10. og 521+ ind. 29.10. Den 7.11. var det bare 1 ind. til stede. To unger ble sett i østenden 22.6., dagen etter en engstelig hunn i samme område (Maartmann 1987).
 ca. 1992: 700-800 ind. i september, stort sett i vestre halvpart av sjøen (PL).
 1992: Over 450 ind. 1.10. (TH).
 1993: 600-650 ind. ved iskanten 26.10. (TH).
 1994: 200 ind. 1.5. (CK).
 1995: Ca. 160 ind. 27.8. (TH).
 1996: Lave antall på vår/forsommer. Et sannsynlig kull på 6 lite sky ind. ved badeplassen i sørøst 24.8. Flokk på ca. 120 ind. lettet fra vegetasjonsbeltet i sørvest 24.8. Ca. 300 ind. 4.10. (RK) og 150-200 ind. 11.10. (TH). Ca. 200 ind. fløy til og fra stubbåker like øst for Kagnes 23.10. Ca. 60 ind. s. sted 30.10.
- Stjertand** Tilfeldig gjest: 6 ind. 5.5.1975 (Skattum & Sonerud 1975).
- Knekkand** Arten er bare sett de 3 årene det er gjennomført mer grundige undersøkelser. Arten oppholder seg til dels skjult i vegetasjonen, og mulighetene for å gjemme seg bort øker utover i sesongen. Det er mulig at arten opptrer mer regelmessig, og at hekking finner sted enkelte år.
 1975: Et stasjonært par 20.5. En engstelig hunn ble sett flere ganger i løpet av juni (BA), og også den 18.7. Oppførselen var så typisk for hekkende ender at Skattum & Sonerud (1975) regnet det som temmelig sikkert at hekking fant sted.
 1986: Et par og en hann 13.5. i sørøstre del av sjøen (Maartmann 1987).
 1996: 1 par på Øya 20.5., og 1 par sett 6.6. (SD).
- Skjeand** Dette er også en art som er lettest å oppdage tidlig i sesongen, og som senere lett gjemmer seg bort i den tette vegetasjonen.
 1975: En nylig skutt hunn funnet 5.10. (Skattum & Sonerud 1975).
 1986: Et par i østenden av sjøen 13.5. (Maartmann 1987).
 1988: 3 hanner og 1 hunn 15.5. (KJ).
 1996: 1 hann 21.6. (SD).

- Taffeland** En art som hører hjemme i slike næringsrike sjøer lenger sør i Skandinavia, men som er sjelden så langt nord.
 1975: 2 hanner og 1 hunn 7.5. (BA; Skattum & Sonerud 1975).
 1986: 1 hann i østenden av sjøen 6.5. (Maartmann 1987).
 1988: 2 hanner 15.5. (KJ).
 1996: 1 hann ved Øya 12.6.
- Toppand** En art som synes å ha gått tilbake fra 1970-årene og fram til i dag. Arten kan ha hekket i sjøen.
 1975: den 4.5. ble det talt opp 43 ind., dagen etter 13 ind. og 20.5. bare 2. Den 5.10. var det 10-15 ind. i sjøen (Skattum & Sonerud 1975).
 1977: 64 ind. 9.5. (Maartmann 1977).
 1986: 9 ind. 6.5., 15 ind. 10.5., 9 ind. 13.5., alle på strekningen Øya - utløpsoset. Senere i sesongen 0-2 ind. ved hvert besøk (Maartmann 1987).
 1996: Beskjedne antall observert; maks. 5 hanner og 1 hunn 20.5. ved Øya.
- Bergand** Tilfeldig gjest: 1 par 6.5.1990 (CK).
- Havelle** Tilfeldig gjest på vårtrekk: Et par 10.5.1986 ved iskanten midt i sjøen (Maartmann 1987). 16 ind. midt utpå sjøen 16.5.1996 (RK).
- Svartand** Tilfeldig trekkgjest.
 1975: 4-6 ind. 5.10. (Skattum & Sonerud 1975).
 1986: Flokk på 6 ind. i nordvest 10.5. og et par i sørøstre del 13.5. (Maartmann 1987).
- Kvinand** Arten er til stede hele den isfrie sesongen, i størst antall like etter isgang og sensommer/høst.
 1975: 30-40 ind. 4.5., dagen etter 13-17 ind. Videre utover sommeren bare 1-2 ind. og 5-7 ind. den 5.10. (Skattum & Sonerud 1975).
 1986: Sett i lite antall gjennom hele sesongen, maks. antall 18 ind. 13.5. En hunn 12.6. ved utløpet av Skya oppførte seg noe engstelig, men ungekull lot seg ikke påvise (Maartmann 1987).
 1994: Ca. 50 ind. 1.5. (CK).
 1996: Bare lave antall vår/forsommer. 49 ind. i vestre halvdel 23.8., 23 ind. spredt i sjøen 11.10. (EØ, TV, m.fl.).
- Lappfiskand** En sjelden gjest: 2 hanner 14.5.1995 i østenden av sjøen (TV, PL; Bekken 1996).
- Siland** En sjelden gjest: En hann i vestenden og en i østenden 10.5.1986 (Maartmann 1987).
- Laksand** Sees i beskjedent antall under vårtrekket og gjennom sommeren. De store flokkene på næringsøk utover høsten er interessante.
 1975: 11 ind. 4.5. og 2 ind. 6.9. Ingen laksender 5.10. (Skattum & Sonerud 1975).
 1986: 13 ind. 6.5., 2 ind. 10.5. og 6 ind. 13.5. Utover høsten økte antallet fra 55 ind. 18.9. via 170 ind. 21.10. til 10 ind. siste besøk 7.11. (Maartmann 1987).
 1988: 120 ind. 13.10. (PL).
 1992: 148 ind. 1.10. (TH).

1993: 20 ind. 11.9. og 100-150 ind. 26.10. (TH).

1994: 50 ind. 1.5. (CK), og minst 130 ind. i østenden 6.10. (RK):

1996: 1 hann ved utløpet 25.4., ca. 15 ind. samme sted, de fleste hanner, 20.5.

Høstflokker: 80 ind. i sørøst 29.9. 180 ind. ved Øya 4.10. og minst 130 ind. 6.10. (RK), 150 ind. 11.10. (EØ, TV, m.fl. og TH), 210 ind. 23.10., 150 ind. 30.10 og hele 309 ind. om morgenen 31.10. (TH). De tre siste datoene var fuglene rastløse og beveget mye rundt i sjøen og vekslet mellom tett samlet flokk og flere flokker.

Sivhauk Bare én observasjon foreligger: 1 hunn 14.5.1995 like øst for Øya (TV, PL; Bekken 1996).

Myrhauk En sjelden gjest på vårtrekk: En hunn 5.5.1975 (Skattum & Sonerud 1975), og en hann 1.5.1995 (CK, AT).

Fiskeørn Ca. 1970-75 hekket etter alt å dømme et par i åspartiene nord for og et par sør for sjøen (Skattum & Sonerud 1975). Hekkeplassen i sør ble oppgitt ca. 1980. Arten hekket noen km nord for sjøen i 1985-1986 (Stein Erik Bredvold, AT; Maartmann 1987), og trolig årlig fram til 1993. I 1991 kontrollerte CK reiret og det inneholdt tre små unger, og i 1992 ble 2 unger ringmerket (RK). I 1993 ble hekking påbegynt, men var mislykket, et egg lå igjen under et barkflak i reiret litt ut i sesongen (RK). Dette reiret har ikke bebodd 1994-96. Til tross for mange besøk i 1996, ble arten bare sett to ganger.

1975: Arten ble sett ved 4 av 7 besøk. 3 ind. 6.9., ellers 1-2 fugler (Skattum & Sonerud 1975).

1986: Enkeltfugler sett 6.5. og 23.6. (Maartmann 1987).

1994: 2 ind. 1.5. (CK) og 1 ind. 21.8. (TH).

1996: Enkeltfugler sett 24.5. og 28.7.

Sivhøne Få observasjoner foreligger, men arten liker å gjemme seg i vegetasjonen slik at oppdagbarheten er lav. Den kan forekomme mer regelmessig enn observasjonene antyder.

1975: 1 ind. 15.5. (BA) og 2 ind. 20.5.1975 (Skattum & Sonerud 1975).

1996: Et ind. ved Øya 31.5. (RK) og trolig samme ind. 6.6. (SD).

Sothøne Arten hekket fram til 1984, etter dette ingen hekkefunn, men en observasjon høsten 1996 kan kanskje indikere hekking.

1975: Maks. antall observert 12-15 ind. 20.5., ikke sett ved besøk i juli, september og oktober. To reir med 4 og 6 egg funnet 13.6., anslagsvis fantes det 5-11 hekkende par (Skattum & Sonerud 1975).

1977: 5 ind. 4.5. og 8 ind. 9.5. (Maartmann 1977).

1984: 5 ind. 20.5., og 4 ind. 31.5., av dem 2 med reir; 7 egg (RK).

1986: 1 til 3 fugler stadig sett fra 6.5. til 8.7., den 10.5. ble 5 fugler sett. Ingen indikasjon på hekking. De fleste ble sett på strekningen Øya - utløpsoset (Maartmann 1987).

1993: 1 ind. 22.5. (AT).

1994: 1 ind. 13.5. (RK).

1996: 2 ind. på hvert sitt sted ved Øya 12.6., 1 ind. 300 m vest for Øya og sannsynligvis 1 ind. hørt i vestenden 4.7. Ved Øya lå det 3-4 ind. 30.10. Disse siste fuglene ble bare sett på langt hold før de ble borte i vegetasjonen. Dette kan ha vært et kull klekt i sjøen.

- Trane Arten kan sees ved sjøen hele sommerhalvåret. Hele 126 rastende ind. er mye, og 46 oversomrende (antatt ikke-hekkende) fugler i juni er et meget høyt tall.
 1975: 2 ind. 4.5., ikke sett ved seks senere besøk (Skattum & Sonerud 1975).
 1986: Observasjoner på åkrene rundt sjøen: 46 ind. 11.6., dagen etter 40 ind., 10 ind. 23.6. og 14 ind. 8.7. (Maartmann 1987).
 1988: 23 ind. 23.5. (KJ).
 1991: 4 ind. 26.5. (CK).
 1993: 20 ind. 11.9. (TH).
 1994: 12 ind. 1.5. (CK), 3 ind. 28.5., 49 ind. 21.8. (TH), bare 2 ind. i vest 23.8., og hele 126 ind. 6.9. (AT).
 1995: 64 ind. 27.8. (TH).
 1996: 1 ind. 12.5. (EØ, TV, m.fl.). Min. 10 ind. 24.8. Sein observasjon: 6 ind. 31.10. (TH).
- Tjeld En tilfeldig gjest i sjøen: 2 ind. 31.5.1984 (RK) og 1 ind. 23.6.1986 (Maartmann 1987).
- Sandlo En sjelden gjest: Et ind. 19.8.1986 ved båt-plassen innenfor Øya (Maartmann 1987).
- Heilo Arten raster på jordene under vårtrekk, og er såvidt sett under høsttrekk.
 1975: 1 ind. 20.5. og 2 ind. 5.10. (Skattum & Sonerud 1975).
 1981: 40-50 ind. på jordene i øst 9.5. (JB, m.fl.).
 1986: 13 ind. 6.5. på et jorde på nordsida av sjøen (Maartmann 1987).
- Vipe Arten ble omtalt som vanlig rugefugl i 1975, mens det bare foreligger én observasjon fra 1996.
 1975: Alminnelig rugefugl på jorder og beiter rundt sjøen, ble registrert ved alle besøk unntatt i november. Påvist, men ikke telt 4.-5.5., 4-6 ind. 20.5., 13.-15.6. og 18.7., og 20 ind. 6.9. (Skattum & Sonerud 1975).
 1986: Forekommer på jordene rundt sjøen, maks. antall 5 ind. 13.5. (Maartmann 1987).
 1993: 5 ind. 12.5. (TH).
 1994: 2 ind. 16.5. (TH).
 1996: 2 ind. 12.5. (EØ, TV, m.fl.).
- Myrsnipe Tilfeldig gjest: 6 ind. 5.10.1975 (Skattum & Sonerud 1975).
- Brushane Er registrert i antall opptil 37 ind. på vårtrekk, og også sett i juni, uten indikasjoner på hekking.
 1975: 2 ind. 13.-15.6. og 1 ind. 6.9. (Skattum & Sonerud 1975).
 1981: 13 ind. i østenden av sjøen 9.5. (JB, m.fl.).
 1986: 17 ind. 6.5., 37 ind. 10.5. og 28 ind. 13.5. De fleste observasjonene ble gjort i åkerkanten like ved sjøen (Maartmann 1987).
 1988: Div. ind. 15.5., bl.a. mange haner i karakteristisk hekkedrakt på dyrket mark rundt sjøen (KJ).
 1994: 16 ind. 16.5. (TH) og 17 ind. på et jorde i øst 18.5. (RK).
 1996: Minst 8 ind., hvorav minst 3 haner på Øya 20.5., 2 hunner s. sted 24.5., og 1 hane så seint som 21.6. (SD).

- Kvartbekkasin** Trolig en sjelden gjest under trekk, men ikke lett å si hvor sjelden den er uten uten en omfattende gjennomgang av partier med lav vegetasjon:
2 ind. 5.10.1975 (Skattum & Sonerud 1975).
- Enkeltbekkasin** Arten hekket trolig i 1975, men ikke i 1986 og 1996. Lokaliteten ser ut til å fungere som rasteplass om høsten.
1975: 1-2 ind. sett ved 3 av 5 besøk i hekketida. Under høsttrekk ble 30-50 ind. sett 6.9. og 4-5 ind. 5.10.
1986: Minst 7 ind. 29.7., og enkeltfugler 5. og 18.9. (Maartmann 1987).
1996: Et ind. støkt ved utløpet 23.8.
- Småspove** Tilfeldig gjest: 3 ind. 4.5.1975 (Skattum & Sonerud 1975), og hørt på jorde ved sjøen 10.5.1986 (Maartmann 1987).
- Storspove** Det er mulig at arten hekker på jordene øst for sjøen.
1975: 5-6 ind. ble sett 5.5., 20.5. og 13.-15.6. (Skattum & Sonerud 1975).
1977: 1 ind. 9.5. (Maartmann 1977).
1986: 10 ind. 6.5., 4 ind. 8.7. og 2 ind. 19.8. (Maartmann 1987).
1993: 2 ind. 12.5. (TH).
1994: 1 ind. 16.5. (TH).
1996: 1-2 ind. varslende ind. i østenden av sjøen 20.5., 1 ind. s.sted 24.5.
- Sotsnipe** En ganske sjelden gjest, enkeltfugler er sett tre ganger: 1 ind. 6.9.1975 (Skattum & Sonerud 1975). 1 ind. i østenden av sjøen 9.5.1981 (JB; LRSK-Hedmark 1986). 1 ind. 12.6.1986 ved Øya holdt seg i lag med en rødstilk (Maartmann 1987).
- Rødstilk** Tilfeldig gjest: 3 ind. 20.5.1984 (RK), og 1 ind. 12. og 23.6.1986 ved Øya (Maartmann 1987).
- Gluttsnipe** Sees fåtallig under vårtrekk, og noen ganger ikke-hekkende fugler utover sommeren.
1975: Registrert ved 3 av 7 besøk; 3 ind. 4.5., 4-5 ind. 20.5. og 1-6 ind. 13.-15.6. (Skattum & Sonerud 1975).
1981: 1 ind. 9.5. (JB, m.fl.).
1986: 3 ind. 13.5. og enkeltfugler 12.6. og 8.7. (Maartmann 1987).
1996: 1 ind. hørt ved Øya 20.5., og 2 ind. i østenden 24.5.
- Skogsnipe** Sees fåtallig på næringssøk.
1975: 1 ind. 13.-15.6. og 2 ind. 18.7. (Skattum & Sonerud 1975).
1986: 1 ind. 6.5. (Maartmann 1987).
1996: 1 ind. i vestenden 4.7.
- Grønnstilk** Sees i beskjedent antall uten indikasjoner på hekking.
1975: Registrert ved 4 av 7 besøk; 1 ind. 5.5., 2 ind. 20.5. og 1-5 ind. 13.-15.6. og 1 ind. 18.7. (Skattum & Sonerud 1975).
1977: 1 ind. 9.5. (Maartmann 1977).
1986: 1-3 ind. observert spredt rundt sjøen 6.5. til 8.7. (Maartmann 1987).
1996: Minst 2 ind. ved Øya 20.5., 1 ind. 6.6. (SD), og 1 ind. i vestenden både 4 og 5.7.

- Strandsnipe** Ingen typisk biotop for denne arten, men den sees i lite antall i hekketida og kan sikkert hekke år om annet.
 1975: Registrert ved 4 av 7 besøk; 1 ind. 4.5., 5-7 ind. 20.5. og 1 ind. 13.-15.6. og 2 ind. 18.7. (Skattum & Sonerud 1975).
 1986: 3 ind. 29.7. (Maartmann 1987).
 1993: 2 ind. 12.5. (TH).
 1994: 2 ind. 18.5. (RK) og hele 11 ind. under kanotur rundt sjøen 21.7. (TH).
 1996: 1 ind. 12.5. (EØ, TV, m.fl.) og 1 ind. ved Øya 20. og 24.5.
- Hettemåke** Arten har hekket i sjøen fra ca. 1965, i varierende antall og fordelt på én eller flere kolonier:
 1975: Stor koloni på Øya 20.5., minst 170 ind. lå på reir. En koloni på 8-10 reir ved bekkeutløp i nordøst. Den 5.5. ble antallet fugler i alt talt til 350-450, den 20.5. 350-400 ind. Ifølge fastboende har det vært mye hettemåke ved sjøen i ca. 10 år (Skattum & Sonerud 1975).
 1981: Trolig var kolonien liten dette året: Minst 15 ind. ved Øya 9.5., parring observert (JB, m.fl.).
 1983: 100-150 par 26.6. (Torger K. Hagen; Maartmann 1987).
 1984: 80-100 ind. 20.5. og ca. 100 ind. 31.5., mange reir med egg på Øya, samt en mindre koloni ved utløpet (RK).
 1986: En stor koloni hadde tilhold på Øya, antall par anslått til mellom 100 og 200. I bukta i nordøst fantes trolig en mindre koloni, i alt minst 65 ind. holdt seg her 20.5. Flere så ut til å ligge på reir, men ved senere besøk hadde fuglene forsvunnet fra denne lokaliteten. Ellers ble 3 ind. observert på reir mellom Øya og utløpet 20.5. (Maartmann 1987).
 1993: Bare noe over 10 ind. 12.5. (TH), men: Ca. 250 par (Tøråsen 1995).
 1994: Minst 250 par 1.5. (CK). TH registrerte minst 600 ind. (ca. 300 par) den 16.5. Ca. 250 par (Tøråsen 1995).
 1995: Kolonien på Øya ble 9.6. anslått til ca. 100 par (TH).
 1996: Anslagsvis 150-200 par hekket mot sørøst på Øya. Den 24.5. ble ca. 370 ind talt opp. Allerede den 25.4. var 20-30 fugler til stede på hekkeplassen, lenge før det var åpent vann i nærheten av Øya. Den 4.-5.7. var det fortsatt full aktivitet i kolonien, mens det den 28.7. bare var to voksne og to ungfugler å se i sjøen. Den 24.8. lå det ca. 40 ind. i sjøen, de fleste ungfugler.
- Fiskemåke** Sees hele sesongen i antall opptil 50 ind. Synes ikke å hekke her.
 1975: Registrert ved 3 av 7 besøk; 30-35 ind. 4.5., 15-30 ind. 5.5. og 12-15 ind. 5.10. (Skattum & Sonerud 1975).
 1986: Maks. antall 37 ind. i østenden 10.5. Noen få ind. holdt seg ved sjøen utover sommeren, men ingen tegn til hekking (Maartmann 1987).
 1996: Sett stort sett i antall av 10-20 ind. hele sesongen, ofte flest ind. i øst. Maks. antall 50 ind. 31.5. (RK).
- Sildemåke** En sjelden gjest ved sjøen: 2 ind. 10.5.1986 (Maartmann 1987) og 2 ind. 22.5.1993 (AT).
- Gråmåke** Sees i lite antall gjennom sesongen.
 1975: 12 ind. 5.5., og enkeltind. den 20.5. og 18.7. (Skattum & Sonerud 1975).
 1986: 7 ind. 10.5. og 8 ind. 13.5. To fugler sett 23.6. og 19.8. (Maartmann 1987).

1996: 2 voksne ind. 24.5., 2 ind. 12.5. (EØ, TV, m.fl.), 2 ikke utfargede ind. 23.8., og 1 voksen fugl 30.10.

Makrellterne Sees i lite antall hele seongen. Synes ikke å hekke ved sjøen.

1975: 1-3 ind. sett ved fire besøk 20.5. til 6.9. Fast tilhold gjennom hele sesongen, men hekker neppe (Skattum & Sonerud 1975).

1982: 6 «terner» 30.5. (RK).

1986: Ett til 3+ ind. sett hver observasjonsdag i perioden 12.6. til 5.9. Den 29.7. ble to flygedyktige ungfugler matet av en voksenfugl i østenden. Ternene viste tidligere ingen tegn til hekking, så det er kanskje mest sannsynlig at disse ungene har vokst opp et annet sted. Ternene observert i 1986 ble ikke med sikkerhet bestemt til makrellterne (Maartmann 1987).

1994: 2 «terner» 13.5. (RK).

1996: 1996: 1 «terne» 12.5. (EØ, TV, m.fl.), 3 ind. i østenden og minst 4 ind. ved Øya 24.5., 4 «terner» 31.5. (RK), 2 ind. 6.6. (SD), minst 4-5 ind. 4.-5.7., og 4-5 ind. i vestre halvdel 28.7. Ingen hekkeatferd registrert.

Rødnebbterne Bare én observasjon foreligger: 2 ind. i østenden 20.5.1984 (RK).

Svartterne To funn foreligger: 2 ind. sammen 12.6.1977 (Kjell Egil Berntsen og Sigbjørn Iversen; LRSK-Hedmark 1978), og 1 ind. hovedsakelig ved Øya 23.6.1986 (Maartmann 1987). Det foreligger tilsammen ti funn av arten i fylket, og disse to er kronologisk nummer fem og ti.

Gulerle Få registreringer, men det antas at en del individer raster på jordene under vårtrekk de fleste år. Arten hekker forholdvis vanlig på myrer andre steder i kommunen. 1975: I mindre antall på strandengene rundt sjøen 13.5. (Peter Johan Schei) og 20.5., i relativt stort antall 6.9.

1986: Ikke sett

1996: 1 hann 5.7. på nordsida av sjøen.

Sivsanger Arten er bare påvist i 1986: Den 12.6. ble to syngende hanner oppdaget, på Øya og i sørøst. Disse sang på samme steder også 23.6, og i tillegg ble det oppdaget to syngende hanner på nordsida av sjøen (Maartmann 1987). Under våre besøk i sangperioden i 1996 var værforholdene ugunstige, så det kan godt ha vært sivsangere her uten at de ble registrert.

Myrsanger Bare én observasjon foreligger: 1 syngende hann 22.6.1982 ved bekkeutløpet i nordøst (Rune Bjørnstad, Odd Myrvold, FR; LRSK-Hedmark 1985). Dette er det fjerde av 24 funn i fylket t.o.m. 1995.

Rørsanger Arten har en solid forekomst ved sjøen, og antallet har helt klart økt fra 1975 og fram til i dag.

1975: Arten hadde tilhold på to steder, begge felter på ca. 15x30 m med mannshøy takrørvegetasjon: Minst to hanner ca. 10.6. der bekken renner ut i sjøen i nordvest (BA), 1 hann s. sted 14.6. To syngende hanner og en varslende hunn der bekken renner ut i sjøen i nordøst. Også et varslende ind. 18.7. Hekking er her sannsynlig (Skattum & Sonerud 1975).

1982: Flere syngende hanner 22.6. (Rune Bjørnstad, m.fl.; Maartmann 1987).

1984: Fem syngende ind. 5.7. og et reir funnet 11.7. (FR; Maartmann 1987).

1986: Det ble foretatt to fullstendige tellinger, og resultatene var 11 syngende hanner 12.6. og 13 den 23.6. Fordelingen rundt sjøen er vist i Figur 2 (neste side). Samtlige unntatt én sang i takrørvegetasjon, denne ene satt i krattvegetasjon i østenden. Flere ind. fortsatte å synge utover sommeren, den 29.7. sang det fortsatt 4 hanner. Sangaktiviteten syntes å være størst om morgenen og utover formiddagen, men de lot seg høre også til andre tider av døgnet (Maartmann 1987).

1994: 2 ind. 21.7. (TH):

1996: 3 syngende hanner 6.6., nøyaktige steder ikke notert, men 1-2 ble hørt fra badeplassen i sørøst (SD). En syngende hann inn for Øya, 100 m øst for båt-plassen 12.6. Under båttaksering 4.-5.7. ble 7 syngende hanner hørt, ingen av dem på de to foran nevnte steder. Dette indikerer minst 9 syngende hanner. Alle obs. av syngende hanner er vist i Figur 2. Minst 3 ind. med varsel- og lokkelyder ved utløpet 24.8. Våre besøk i sangperioden var preget av lave temperaturer og delvis hard vind, slik at både sangaktivitet og observasjonsforhold var dårlige.

Sivspurv Vanlig hekkefugl langs bredden.

1975: Taksering ga et minimum på 40 territorielle hanner. Antall hekkende par ligger sannsynligvis noe høyere (Skattum & Sonerud 1975).

1986: Opptrådte sannsynligvis i mindre antall enn i 1975 (Maartmann 1987).

1996: Arten ble sett jevnlig, men opptrådte sannsynligvis i mindre antall enn i 1975.

Artskommentarer til noen av kulturlandskapets fugler

Skogdue 1 ind. 5.6.1975 (Skattum & Sonerud 1975).

Ringdue 1975: Stadig flokker på flere hundre ind. ved flere av besøkene (Skattum & Sonerud 1975). 1996: Særlig 29.9. var det mye duer å se, flere flokker på 100-talls fugler, tilsammen minst 500-1000 fugler.

Kattugle Rester av to døde ind. funnet hhv. 4.5. og 20.5.1975 (Skattum & Sonerud 1975). Arten er temmelig sjelden i Solør, Sollien et al. (1976) nevner ni funn fra Grue i perioden 1930-76. Etter dette har NOF ikke fått inn flere obs. fra Solør.

Blåstrupe Registrert under høsttrekk: 2 ind. 6.9.1975 (Skattum & Sonerud 1975).

Tornsanger Arten ble registrert i 1975 (Skattum & Sonerud 1975), og 1 hann sang ved Kagnes om morgenen 5.7.1996.

Løvmeis Påvist av Skattum & Sonerud (1975). Ingen kjente observasjoner etter dette, verken her eller andre steder i Solør.

Varsler 1 ind. i østenden 5.10.1975 (Skattum & Sonerud 1975).

Stær Overnatting: Om kvelden den 4.7.1996 hadde ca. 100 ind. samlet seg i buskene ute på Øya.

Pilfink Ikke sett av Skattum & Sonerud (1975). Forholdvis vanlig i 1996 ved Sjøli-gårdene og Kagnes (og sikkert annen bebyggelse i området). Den 24.5. hentet flere ind. reirmateriale i form av frøull fra takrør innenfor Øya.

Rosenfink To-tre røde hanner sang ved badeplassen i øst under sjøsetting av kano ca. 1986 (Rune Bjørnstad).

Lappspurv Peter Johan Schei observerte 4 hanner og 2 hunner 13.5.1975 (Skattum & Sonerud 1975).

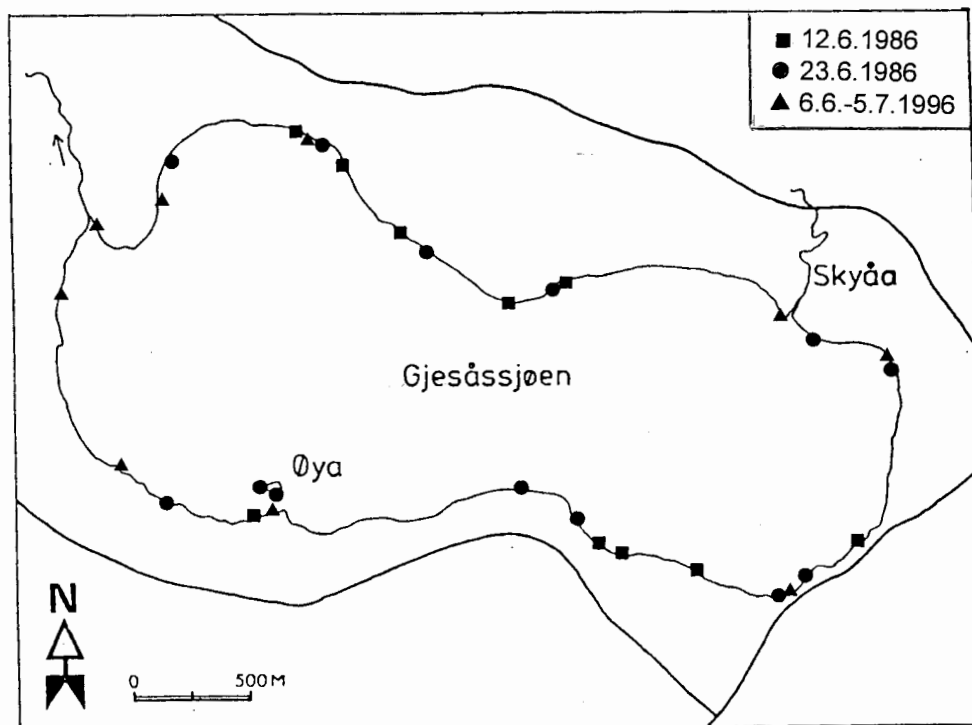
Hortulan En syngende hann samme sted 24.5. og 5.7.1996 i kantsonen langs sjøen nord for vesle Sønsterud.

Sjøen som hekkeplass

Gjesåssjøen er kjent for sin rike forekomst av fugler knyttet til næringsrike sjøer. Hettemåke og knoppsvane har hatt tilhold her fra 1960-tallet. Hettemåkekoloniens størrelse har variert opp gjennom årene. De år vi har tall for, har det gjerne vært 100-250 hekkende par i sjøen. Trenden i våre naboland og kanskje også i Norge har vært negativ i mange år (NOF 1994), og en del kolonier i Hedmark er også blitt borte (Tøråsen 1995). Det er normalt at koloniens størrelse varierer en god del, selv uten menneskelig forstyrrelse og plyndring av reir. Knoppsvana hekket/hadde hekkeforsøk flere år på 1980-tallet. Bare i 1982 synes hekkingen å ha vært vellykket.

I hvert fall fra 1970-75 har toppdykker og sothøne hekket, delvis tiltrukket av den beskyttelse hettemåkekoloniene gir. Toppdykkeren er imidlertid ikke påvist hekkende etter 1986, men arten synes å ha vært til stede årlig. Den eneste lokalitet i fylket hvor arten trolig hekker fast er Nessjøen i Eidskog (NOF-kartotek). I Oppland er arten funnet hekkende litt lenger nord enn Gjesåssjøen, og den hekker også 1-2 steder i Trøndelag (NOF 1994). Sothøna har hatt en lignende utvikling, med 12-15 ind. observert i 1975 og reirfunn fram til 1984. Etter dette er færre fugler sett, men med et mulig kull i 1996. Arten har i dag sin beste forekomst i fylket i Strandsjøen, hvor det ble registrert 9 reir i 1995 og 7 i 1996 (Tøråsen 1996, NOF, avd. Hedmark, in prep.)

Rørsanger var til stede i 1975, og har etter hvert økt i antall. I 1986 var det ved to tellinger 11 og 13 syngende fugler. I 1996 ble det registrert syngende hanner minst 9 steder (Figur 2). Dette anslaget kan være noe lavt, fordi været var ugunstig under båttakseringen. Sjøen er eneste kjente årvisse hekkested i Hedmark, muligens hekker den fast også ved Nessjøen. I Oppland er arten påvist hekkende omtrent like langt nord som Gjesåssjøen. Dette er de nordligste hekkeplasser i Norge (NOF-kartotek, NOF 1994).

Figur 2. Syngende rørsangere 1986 og 1996. Kartskisse fra Maartmann (1987).

Knekkand sees regelmessig, og observasjoner tyder på at den kan hekke i sjøen enkelte år. Av de mer vanlige andeartene hekker stokkand og krikkand i lite antall. Ett til to par fiskeørn som hekker noen km unna har i perioder hentet mye av sin føde i sjøen.

Mange for Hedmark sjeldne arter tiltrekkes av næringsrike sjøer og hettemåkekolonier. Blant arter som er sett her opp gjennom årene kan nevnes dvergdykker, horndykker, skjeand, taffelend, sivhauk, sivhøne og svarterne. Myrsanger ble påvist i 1982, og i 1986 ble flere syngende sivsangere observert, men arten er bare påvist dette ene året.

Sjøen som rasteplass

Den mest intense perioden under vårtrekket er gjerne i begynnelsen av mai, like etter isgang. Flere av de vanlige andeartene og storlom raster her i påvente av åpent vann og bedre mattilgang i skogssjøer og i høyereliggende strøk. De største antall av arter som brunnakke, krikkand, toppand og kvinand er registrert på denne tida (Tabell 2).

Stokkand og laksand har de største antall i september-oktober (Tabell 2). Stokkand er den viktigste jaktbare andearten her i landet, og flokkene har etter fredningen funnet et fristed her. Høsten 1975 pågikk det jakt, og antallet var beskjedent (Skattum & Sonerud 1975). Fra 1986 og utover er det flere år registrert 400-800 individer. De store flokkene av laksand synes å være et nyere fenomen, først påvist i 1986 (Maartmann 1987). Det er ikke kjent noe i nærheten av de antall vi ser her noe annet sted i fylket.

Trane ble bare såvidt sett i 1975, men er etter hvert blitt et mer regelmessig syn ved sjøen. Arten er sett gjennom hele sommerhalvåret. Hele 46 oversommrende (antatt ikke-hekkende) fugler i juni 1986 synes å være den største konsentrasjon som er sett i Hedmark. 126 fugler i september er også et høyt tall. Flere andre lokaliteter i Solør, særlig Rønnåsmyra, jorder ved Silvatnet og Strandsjøen og Rudsjordene i Våler, er også viktige raste- og oversomringsplasser for arten (Bye & Sandvik 1995).

Kanadagåsa har økt raskt i antall i Sør-Hedmark. Den første fuglen (utenom tamfugler) ble sett i Grue i 1973 (Sollien et al. 1976), og de første kjente observasjoner fra Gjesåssjøen kom i 1986 (Maartmann 1987). Etter hvert har antallet fugler i Solør økt, med særlig store antall sett i Nugguren i Brandval, i Glomma og i Gjesåssjøen. Oktober ser ut til å være den måned flest individer raster i sjøen.

Viktige delområder

Det viktigste delområdet for hettemåkene og de arter som tiltrekkes av slike kolonier er Øya. Her vokser takrør på fast grunn, slik at det finnes trygt underlag for reirene allerede like etter isgang. I tillegg finnes det massive belter av takrør, sjøsivaks og elvesnelle som er egnet både for næringssøk og som skjul for ungekull. Også toppdykker og sothøne, i de årene de hekket vanlig, var for en stor del knyttet til dette området. Holmer tiltrekker seg alltid hekkende fugler, fordi de her kan føle seg tryggere for f.eks. rev og grevling enn langs strendene.

Massive vegetasjonsbelter finnes også mange andre steder ved sjøen, blant annet i utløpsområdet i vest, flere steder i nord, ved Skyåas utløp og i sørøst. Knoppsvanene bygde sine reir flere ulike steder langs bredden, og rørsanger finnes fordelt rundt hele sjøen, riktignok litt klumpvis fordelt (Figur 2).

Om våren dannes det råker først ved utløpet fra sjøen og der åer og bekker munner ut. Disse områdene er viktige den første perioden av vårtrekket. Om høsten synes aktiviteten å være ganske jevnt fordelt, med gjess og stokkender som søker føde i vegetasjonsbeltene og på jordene, og laksand og dykkender som jakter fisk og smådyr over det meste av vannspeilet. Tranene flytter seg også rundt, alt etter mattilgang og hvor de føler seg trygge.

Kantsonen rundt sjøen består av ulike treslag og busker. Stort sett er marka dyrket opp så langt ut mot sjøen som det lar seg gjøre, og kantsonen er ofte bare noen meter bred. Noen steder er den også glisnet ut ved hogst. Kantsonen er et positivt landskapselement i seg selv, den skjermer våtmarksfuglene mot forstyrrelse fra menneskelig aktivitet på land, og den fanger opp avrenning av næringsstoffer og motvirker derved en ytterligere eutrofiering av sjøen. Mange fuglearter hekker her, og flere pattedyr som rådyr og bever finner næring og skjul. I sørvest, i øst og i nordøst grenser små skogholt ned til sjøen. Sistnevnte felt består av en ren bjørkeskog.

Forekomst av truede arter

Av de arter som regnes som truet her i landet (Størkersen 1992), er det påvist 18 arter ved sjøen. Det er storlom og trane som forekommer i størst antall. De fleste er arter som bare er påvist én eller noen få ganger og i lite antall. Truethetskategorier er vist nedenfor:

Storlom	Utilstrekkelig kjent	Lappfiskand	Sjelden
Smålom	Utilstrekkelig kjent	Myrhauk	Sjelden
Sangsvane	Utilstrekkelig kjent	Hønehauk	Usikker
Knekkand	Sjelden	Fiskeørn	Sårbar
Skjeand	Sjelden	Trane	Sårbar
Stjertand	Sjelden	Kvartbekkasin	Sjelden
Bergand	Sjelden	Skogdue	Utilstrekkelig kjent
Havelle	Utilstrekkelig kjent	Svartspett	Sårbar
Svartand	Utilstrekkelig kjent	Hortulan	Sårbar

Pattedyr

Bever har besøkt sjøen sporadisk allerede så tidlig som i 1960-åra. Det første individet som er kjent fra trakten i nyere tid, var et dyr som ble skutt i Flisa ved Kjellmyra ca. 1952 (Stein Erik Bredvold pers. medd.). Ulf Gjems registrerte bever i sjøen under garnfiske i 1984. Flere år utover var det nok liten aktivitet. Den 15.5.1988 lånte Kjell Morten Jekteberg en båt ved en av gårdene på vestsida. Han observerte en bever over lengre tid, i et tilfelle kun 2-3 m fra båten. Folk på gården var overrasket over dette, de hadde ikke sett bever her tidligere. I 1992 ble et dyr kjørt i hjel i sørøst der bekken fra Baksjøen krysser veien (Ulf Gjems pers. medd.).

1996: Den 5.7. observerte vi en bever ved brygga nedenfor Kagnes gård, og vi fant ferske Salix-kvister flere steder ved utløpet 5.7. og 24.8. Ulf Gjems og hans familie på Kagnes kunne fortelle at tre ulike ind. var sett under en båttur tidligere på sommeren.

Litteratur

- Bekken, J. 1978. Dykkere i Hedmark. *Kornkråka* 8: 19-24.
- 1991a. *Fuglefaunaen ved Strandsjøen, Åsnes kommune*. Rapport nr. 45. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen. 14 s.
 - 1991b. *Fuglefaunaen ved Silvatnet og Evja*. Rapport nr. 59. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen. 8 s.
 - 1996. Sjeldne fugler i Hedmark 1995. *Kornkråka* 23 (2): 14-26.
- Bye, F.N. & J. Sandvik. 1995. *Tranebestandens utvikling og status i Norge*. Rapport nr. 1-1995. Norsk Ornitologisk Forening. 29 s.
- Fylkesmannen i Hedmark. 1978. *Utkast til verneplan for våtmarker i Hedmark fylke*. 68 s.
- Haftorn, S. 1971. *Norges fugler*. Universitetsforlaget, Oslo. 862 s.
- Haga, A. 1982. Takseringsmetoder for innsjøfugler. *Vår Fuglefauna* 5 (3): 176-188.
- Knoff, C. 1991. Knoppsvanens status i Hedmark. *Kornkråka* 21: 65-72.
- Knoff, C & A. Tøråsen. 1992. Knoppsvanenbestanden i Hedmark i vekst. *Kornkråka* 22: 140-146.
- LRSK-Hedmark (Den lokale rapport- og sjeldenhetskomité for fugl). 1978. Observasjoner godkjent av LRSK-Hedmark i april 1978. *Kornkråka* 8: 35.
- 1985. Observasjoner godkjent av LRSK-Hedmark. *Kornkråka* 15: 22.
 - 1986. Observasjoner godkjent av LRSK-Hedmark. *Kornkråka* 16: 77-79.
- Maartmann, E. 1977. *Våtmarksområder i Hedmark fylke. Fugleinventeringer i 1976-77 i forbindelse med verneplan for våtmarksområder i Hedmark*. Rapport til Fylkesmannen i Hedmark. 250 s.
- 1987. *Ornitologiske undersøkelser i Gjesåssjøen 1986*. Rapport nr. 8. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen. 19 s.

- Nesholen, B., A. Sollien & J.E. Fosseidengen. 1976. Fuglefaunaen på Rønnåsmyra i Hedmark. *Sterna* 15: 87-95.
- NOF-kartotek. Norsk Ornitologisk Forening, avd. Hedmark observasjonskartotek.
- NOF (Norsk Ornitologisk Forening). 1994. *Norsk Fugleatlas*. 551 s.
- NOF (Norsk Ornitologisk Forening), avd. Hedmark. In prep. *Fugleregistrering i Strandsjøen, Åsnes kommune*. Rapport til NVE.
- Nordisk Ministerråd. 1983. Representative naturtyper i Norden. *Nordiske Utredninger (NU)* 1983:2. 139 s. + kartvedlegg.
- Sigland, B. 1995. «World Birdwatch» 8. oktober 1995. *Kornkråka* 25: 163-164.
- Skattum, E. & G.A. Sonerud. 1975. *Inventeringer i forbindelse med Miljøverndepartementets Landsplan for verneverdige områder/forekomster (terrestrisk del)*. Rapport, 16 s.
- Sollien, A., B. Nesholen & J.E. Fosseidengen. 1976. Fuglefaunaen i Grue. Hefte, 78 s.
- 1977. Fuglefaunaen ved Gardsjøen i Hedmark. *Sterna* 16: 269-279.
 - 1982. Litt om forekomsten av vadere på høsttrekk på indre Østlandet. *Vår Fuglefauna* 5: 13-15.
- Størkersen, Ø. 1992. Truede arter i Norge. *DN-rapport 1992-6*. 89 s.
- Tøråsen, A. 1995. Hettemåka i Hedmark. *Kornkråka* 25: 26-30.
- 1996. Sothønas forekomst i Hedmark. *Kornkråka* 26 (2): 11-13.
- Wold, O. 1987. *Botaniske undersøkelser i Gjesåssjøen 1986*. Rapport nr. 12. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen. 39 s.
- In prep. *Botaniske undersøkelser i Gjesåssjøen 1996*. Notat til Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen.
- Ødegaard, R. 1986. Turen til Gjesåssjøen. *Kornkråka* 16: 117.